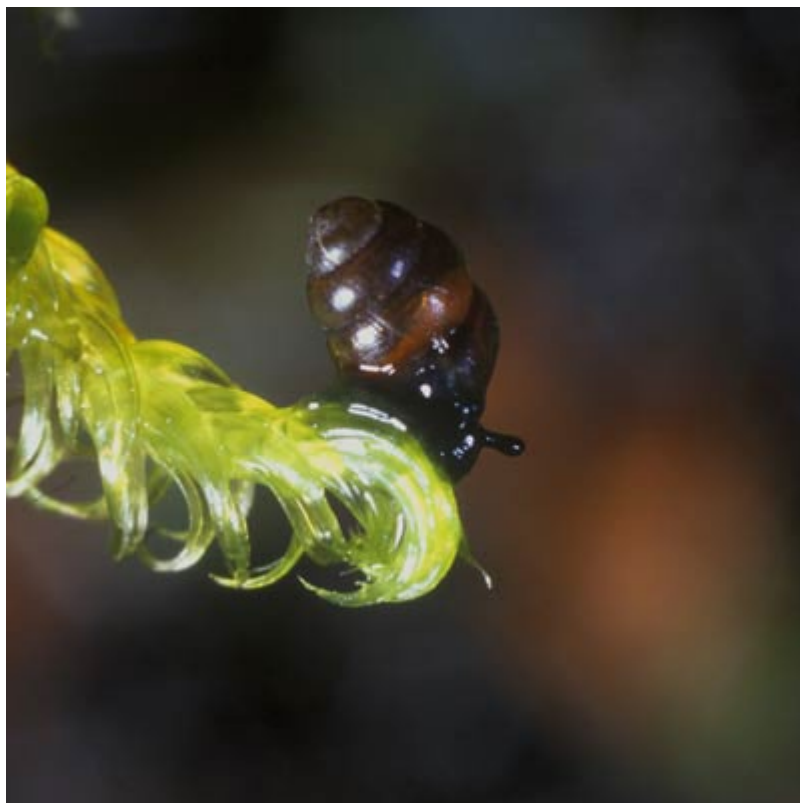

Länsstyrelsen
Skåne

Undersökning av landmolluskfaunan i rikkärret Smedjebacken, Skåne län 2022

Titel: Undersökning av landmolluskfaunan i rikkärret
Smedjebacken, Skåne län 2022

Utgiven av: Länsstyrelsen Skåne

Författare: Ted von Proschwitz, Göteborgs Naturhistoriska
Museum

Beställning: Länsstyrelsen Skåne
Naturvårdsenheten
205 15 Malmö
Telefon 010-224 10 00

Copyright: Länsstyrelsen Skåne

Diarienummer: 512-4943-2022

ISBN: 978-91-7675-320-0

Rapportnummer: 2023:14

Tryckår: 2023, finns endast i digital version

Omslagsbild *Vertigo geyeri* @ Dr Roy Andersson

Hemsida www.liferestored.se

This report is produced with the contribution of the LIFE Programme of the European Union.

The views and opinions expressed in this report are those of the LIFE RestoRED project and do not necessarily represent the policy or position of the European Commission or the agency CINEA.

Den här rapporten har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program.

Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrå CINEAs uppfattning eller ståndpunkt.

Innehållsförteckning

ENGLISH SUMMARY	5
BAKGRUND.....	6
METODIK	6
Undersökta punkter	7
Undersökningsyta 1: Kontrollyta. Insamlingspunkter:.....	7
Kommentarer till faunan:	8
Undersökningsyta 2: Restaureringsyta. Insamlingspunkter:	8
Kommentarer till faunan:	9
YTTERLIGARE INFORMATION	10
REFERENSER.....	10
Bilaga	10

English summary

The land mollusc fauna was investigated in the Natura 2000-area Smedjebacken. The survey is part of the EU project Life RestoRED, LIFE19 NAT/SE/000172, and intends to investigate the land mollusk fauna before a restoration (expansion) of the area around the current alkaline fen. In the area there is a control area that will be left untouched - it consists of the central area that is currently classified as alkaline fen. Around the alkaline fen is a restoration area that is intended to be restored.

Control area in the existing alkaline fen is home to a very species-rich and characteristic marsh fauna with several interesting species. Above all, mention should be made of the rare, demanding and red-listed Geyer's whorl snail, *Vertigo geyeri*, and the rare Narrow-mouthed whorl snail, *Vertigo angustior* – both species being Natura 2000 species. Other rarer species are Smooth grass snail, *Vallonia pulchella*, Prickly snail, *Acanthinula aculeata*, and *Clausilia pumila*.

Areas to be restored hosts a fairly species-rich fauna, dominated by general-fairly general hygrophilous species. Among the rarer species, we found Narrow-mouthed whorl snail, *Vertigo angustior*. However, it was only found as a single specimen and the biotope is not favorable for the species. Several species that have their main occurrence in more closed forest biotopes were found: *Discus rotundatus*, *Nesovitrea petronella* and *Aegopinella pura*, which indicates overgrowth in parts of the restoration area. A negative feature is the very abundant occurrence of the troublesome invasive species Spanish slug, *Arion vulgaris*.

Bakgrund

På uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (kontaktperson Maria Sandell) undersöktes landmolluskfaunan i två delytor i rikkärret Smedjebacken. Undersökningarna är en del av EU-projektet Life RestoRED, LIFE19 NAT/SE/000172, och avser att undersöka landmolluskfaunan före en återställning (utvidgning) av området runt det nuvarande rikkärr. Avsikten med projektet är att åstadkomma en större, sammanhängande rikkärrsmiljö. I området finns en kontrollyta som kommer att lämnas orörd – den utgörs av den centrala yta som idag klassas som rikkärr. Runt detta finns en restaureringsyta som avses återställas som rikkärr. Underökningarna inriktades på lämpliga biotoper för sällsynta grynsnäckor (släktet *Vertigo*) som förekommer i Skåne: *Vertigo moulinsiana* (Dupuy) [större grynsnäcka], *Vertigo geyeri Lindholm* [kalkärrgrynsnäcka] och *Vertigo angustior* [smalgrynsnäcka]. Samtliga är Natura 2000-arter och de två förstnämnda är rödlistade i Sverige. Efter restaureringen avser Länsstyrelsen att följa upp landmolluskfaunans utveckling.

Metodik

Inom de två av Länsstyrelsen avgränsade ytorna utvaldes i vardera tre insamlingspunkter. Urvalet skedde i fält med utgångspunkt från platser där de ekologiska förutsättningarna för landmollusker bedömdes som bäst. På varje insamlingspunkt insamlades markförna och mossa om en volym av ca 15-20 liter, vilken sållades i ett förnasåll med maskvidd 0,5 cm. Det anrikades sållgodset (ca 0,5 l) medtogs till laboratoriet där det torkades. En enkel kolorimetisk pH-mätning med universalindikatorvätska gjordes på det våta sållprovet. Värdena redovisas nedan i kvartssteg (eg. 6; >6; 6,5; >7; 7 etc.). Sållprovstagningen kompletterades med bankning av förna och mossor (från området närmast sållningspunkten) i bunke – materialet skakas kraftigt i en metallbunke så att snäckorna lossnar och sedan kan plockas upp från bunkens botten. De insamlade snäckorna artbestämdes med hjälp av stereolupp, och en utvärdering av landmolluskfaunan i varje insamlingsyta – utgående från artsammansättning och arternas ekologi gjordes (se nedan).

Arternas förekomst anges med relativa abundansvärden enligt nedan:

+ = endast tomskal

1 = 1

2 = 2-9

3 = 10-99

4 = 100-999

Undersökta punkter

Siffrorna nedan hänvisar punkterna inom kontroll- och restaureringsytan enligt Länsstyrelsens karta. Inventeringarna på samtliga punkter gjordes 2022-07-07. Koordinater uppmättes i fält med GPS och anges nedan i RT90.

Undersökningsyta 1: Kontrollyta. Insamlingspunkter:

Punkt 1 (6215262/1330918) Smedjebacken, ca 390 m VSV om Haga

Punkt 2 (6215279/1330909) Smedjebacken, ca 405 m VSV om Haga

Punkt 3 (6215279/1330928) Smedjebacken, ca 415 m VSV om Haga

Undersökningsdatum: 2022-07-07

Beskrivning av ytan: Översilningsrikkärr i SSV-sluttning. Flera källuppslag och små rännilar. Dominerande lågstarräng med insprängda högre starrtuvor Även darrgräs, ängsvädd, tätört, vattenklöver. Orkidéer, bl.a. Epipachtis. Enstaka låga aluppslag, Lokalt strandlysing.

pH: 7; 7;7.

Art	Relativ abundans				Anmärkning
	Punkt 1	Punkt 2	Punkt 3	Sammanlagt för ytan	
<i>Succinea putris</i> [större bärnstenssnäcka]	2	-	1	3	
<i>Cochlicopa lubrica</i> [skogsagatsnäcka]	+	-	-	+	
<i>Vertigo angustior</i> [smalgrynsnäcka]	2	2	2	3	Natura 2000-art
<i>Vertigo substriata</i> [strimgrynsnäcka]	-	1	-	1	
<i>Vertigo antivertigo</i> [hjärtgrynsnäcka]	1	1	1	2	
<i>Vertigo pygmaea</i> [ängsgrynsnäcka]	2	2	2	3	
<i>Vertigo geyeri</i> [kalkkärrsgrynsnäcka]	2	1	1	2	Rödlistad NT, Natura 2000-art
<i>Vallonia pulchella</i> [ängsgrässnäcka]	-	-	1	1	
<i>Acanthinula aculeata</i> [taggsnäcka]	2	1	-	2	
<i>Punctum pygmaeum</i> [europeisk punktsnäcka]	2	-	2	3	
<i>Clausilia pumila</i> [klubbspolsnäcka]	1	1	2	3	
<i>Nesovitrea hammonis</i> [strimglanssnäcka]	2	2	2	3	

Art	Relativ abundans				Anmärkning
<i>Vitrea crystallina</i> [större kristallsnäcka]	1	+	-	1	
<i>Euconulus fulvus</i> [skogskonnsnäcka]	+	-	-	+	
<i>Euconulus alderi</i> [kärrkonnsnäcka]	2	1	1	3	
<i>Fruticola fruticum</i> [busksnäcka]	2	1	1	2	
<i>Carychium minimum</i> [ängsdvärgsnäcka]	1	1	2	2	
<i>Carychium tridentatum</i> [skogsdvärgsnäcka]	1	-	1	2	
<i>Deroceras laeve</i> [sumpsnigel]	1	-	1	2	
Antal arter	17	12	14	19	

Kommentarer till faunan:

Ytan hyser en mycket artrik och karakteristisk rikkärnsfauna med flera intressanta arter. Framför allt bör nämnas den sällsynta, fordringsfulla och rödlistade Natura 2000-arten kalkkärnsgrynsnäcka [*Vertigo geyeri*], och den sällsynta smalgrynsnäckan [*Vertigo angustior*] – även den Natura 2000-art. Andra ovanligare arter är ängsgrässnäcka [*Vallonia pulchella*], taggsnäcka [*Acanthinula aculeata*] och klubbspolsnäcka [*Clausilia pumila*].

Undersökningsyta 2: Restaureringssyta. Insamlingspunkter:

Punkt 1 (6215212/1330925) Smedjebacken, ca 415 m SV om Haga

Punkt 2 (6215264/1330942) Smedjebacken, ca 380 m VSV om Haga

Punkt 3 (6215267/1330895) Smedjebacken, ca 420 m VSV om Haga

Undersökningsdatum: 2022-07-07

Beskrivning av ytan: Smala, mycket blöta zoner N, V och S om den befintliga rikkärnsytan. Högvuxet gräs med rikligt inslag av strandlysing, älgört, något albuskar, brakved, strandmolke, knapptåg, fräken. Nertill eutrofipåverkat, här även jättegröe, kärstistel. Periferit videsnår. Nertill och V om ytan låg vid undersökningstillfället slaget, ruttnande hö.

pH: 6; >6; >6.

Art	Relativ abundans				Anmärkning
	Punkt 1	Punkt 2	Punkt 3	Sammanlagt för ytan	
<i>Succinea putris</i> [större bärnstenssnäcka]	2	-	-	2	
<i>Cochlicopa lubrica</i> [skogsagatsnäcka]	1	+	1	2	
<i>Acanthinula aculeata</i> [taggsnäcka]	1	-	-	1	
<i>Vertigo angustior</i> [smalgrynsnäcka]	+	1	-	1	Natura 2000-art
<i>Punctum pygmaeum</i> [europeisk punktsnäcka]	2	1	2	3	
<i>Discus rotundatus</i> [fläckdisksnäcka]	1	-	-	1	
<i>Clausilia pumila</i> [klubbspolsnäcka]	2	2	2	3	
<i>Nesovitrea hammonis</i> [strimglanssnäcka]	1	2	2	3	
<i>Nesovitrea petronella</i> [vitglanssnäcka]	+	1	1	1	
<i>Aegopinella pura</i> [mindre skogsglanssnäcka]	1	1	1	2	
<i>Vitrea crystallina</i> [större kristallsnäcka]	1	1	1	2	
<i>Euconulus alderi</i> [kärrkonsnäcka]	1	1	1	2	
<i>Fruticola fruticum</i> [busksnäcka]	1	+	1	2	
<i>Carychium minimum</i> [ängsdvärgsnäcka]	1	1	1	2	
<i>Carychium tridentatum</i> [skogsdvärgsnäcka]	1	2	1	2	
<i>Arion vulgaris</i> [mördarsnigel]	3	-	-	3	Besvärlig invasivart
<i>Deroceras laeve</i> [sumpsnigel]	1	-	1	2	
Antal arter	17	12	11	17	

Kommentarer till faunan:

Ytan hyser en tämligen artrik fauna, dominerad av allmänna-tämligen allmänna hygrofila arter. Bland ovanligare arter kan särskilt den sällsynta smalgrynsnäckan [*Vertigo angustior*] – även den Natura 2000-art. Den påträffades dock endast som

enstaka exemplar och biotopen är inte gynnsam för arten. Flera arter som har sin huvudsakliga förekomst i mer slutna skogsbiotoper påträffades: Fläckdisksnäcka [*Discus rotundatus*], Vitglanssnäcka [*Nesovitrea petronella*], mindre skogsglanssnäcka [*Aegopinella pura*], vilket tyder på igenväxning i delar av restaureringsytan. Ett negativt drag är mycket riklig förekomst av den besvärliga invasivarten mördarsnigel [*Arion vulgaris*] i södra delen av ytan.

Ytterligare information

För ytterligare information om de aktuella grynsnäckorna (släktet *Vertigo*) se Artfaktabladen (von Proschwitz 2003, 2018, 2021, och Artdatabanken 2020). Även för övriga i ytorna funna arter, deras ekologi och förekomst i Sverige finns information på motsvarande Artfaktablad (skrivna av T. von Proschwitz) på SLU Artdatabankens webbsidor.

Referenser

- Artdatabanken (ed) 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- von Proschwitz, T. 2003. A review of the distribution, habitat selection and conservation status of the species of the genus *Vertigo* in Scandinavia (Denmark, Norway and Sweden) (Gastropoda, Pulmonata: Vertiginidae). – *Heldia* 5 Sonderheft 7: 27-50.
- von Proschwitz, T. 2021a. Artfakta *Vertigo angustior*.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/vertigo-angustior-101964>
- von Proschwitz, T. 2018. Artfakta *Vertigo geyeri*.
<https://artfakta.se/naturvard/taxon/vertigo-geyeri-101967>

Bilaga

Bilaga 1. Karta över inventeringsområdet

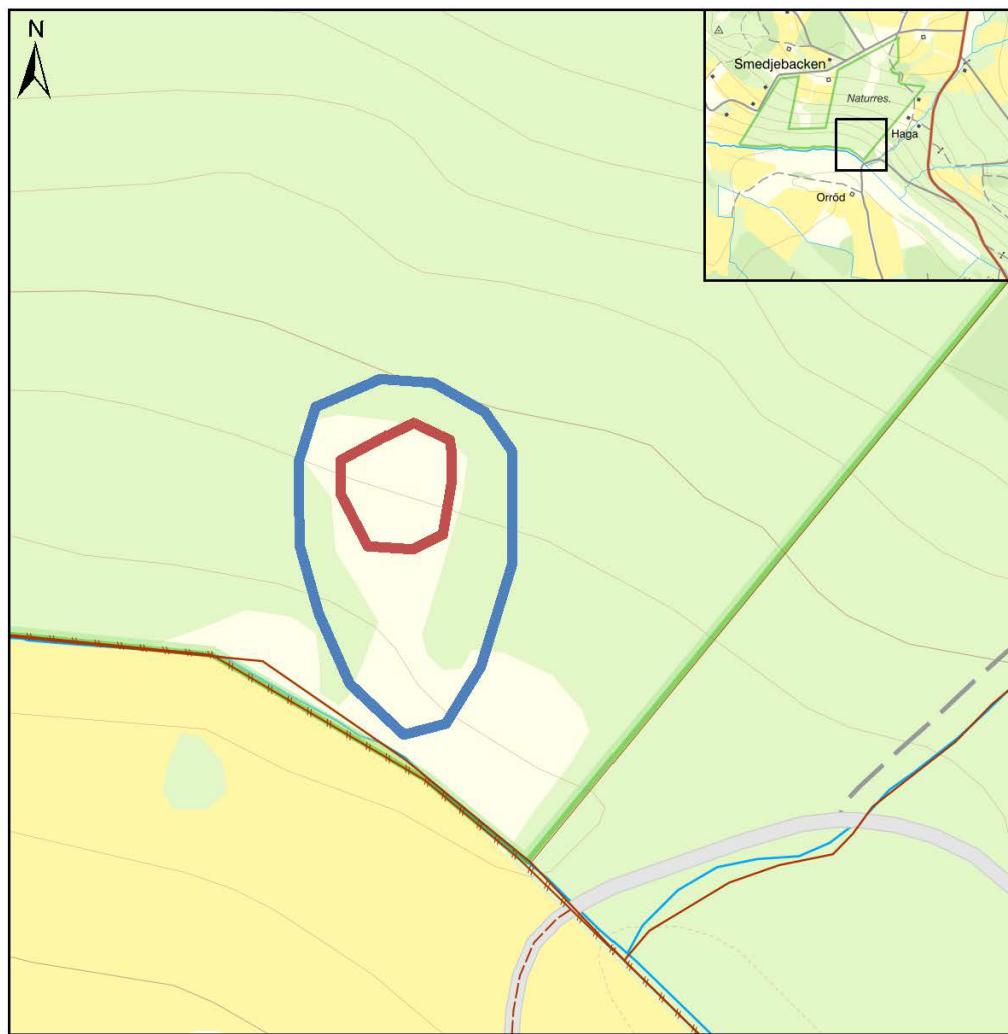
Bilaga 1. Karta över inventeringsområdet

Länsstyrelsen
Skåne

Smedjebacken SE0430176

2022-02-17

Teckenförklaring

1:1 500

0 0,02 0,04 0,07 Km

Ritade linjer

- Kontrolllyta
- Restaureringsyta

